

10. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2002. – 668 с.

11. Теоретичні засади адміністративного процесу: монографія / О.В. Кузьменко. – К.: Атіка, 2005. – 352 с.; Адміністративний процес. Загальна частина: навч. посібник / В.Г. Перепелюк. – Чернівці, Рута, 2003. – 367 с.; Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т.: Т. 1. Загальна частина / ред. кол.: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юридична думка, 2004. – 584 с.

УДК 342.95

М.В. Ковалів

ПРОФІЛАКТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Йдеться про діяльність державних органів влади, ОВС на залізничному транспорті та органів залізничного транспорту, спрямовану на здійснення профілактики адміністративних правопорушень на залізничному транспорті.

Ключові слова: профілактика, залізничний транспорт, правопорушення, пасажирські перевезення, попередження правопорушень.

Речь идет о деятельности государственных органов власти, ОВД на железнодорожном транспорте и органов железнодорожного транспорта, направленную на осуществление профилактики административных правонарушений на железнодорожном транспорте.

Ключевые слова: профилактика, железнодорожный транспорт, правонарушение, пассажирские перевозки, предупреждение правонарушений.

The activity of the state bodies of power, the bodies of internal affairs on the rail transport and the bodies of rail transport directed on performing the measures for the administrative infraction prevention on the rail transport is considered.

Key words: preventive measures, rail transport, offence, passenger transportations, crime prevention.

Постановка проблеми. Профілактика адміністративних проступків – це соціально спрямована діяльність держави, відповідних органів та їх посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян з виявлення причин та умов вчинення адміністративних проступків, ліквідації факторів, які сприяють формуванню антисуспільної установки особи, ліквідації адміністративної деліктності як соціально-

го явища та забезпечення під час здійснення такої діяльності прав та свобод громадян. Цим визначенням виражається соціальна спрямованість такої діяльності. Отже, профілактика – це найгуманніший засіб боротьби з адміністративними проступками, засіб, який передбачає не покарання, а виховання, застереження членів суспільства від вчинення адміністративних проступків та інших правопорушень. Особливої актуальності набуває використання цього засобу у функціонуванні залізничної транспортної системи

Стан дослідження. Варто зазначити, що теоретичним та практичним питанням профілактики правопорушень, зокрема й адміністративних приділялася певна увага. У різні періоди розвитку держави і суспільства цій проблемі були присвячені праці Г.А. Аванесової, В.Б. Авер'янова, О.Б. Андрєєвої, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, В.Т. Білоуса, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, О.М. Джужі, Є.В. Додіна, А.Є. Жалінського, А.П. Ключниченка, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Я.Ю. Кондратьєва, А.П. Коренева, М.В. Костицького, О.І. Остапенка, В.М. Плішкіна, В.Д. Суценка, В.В. Цветкова, Ю.С. Шемшученка та інших учених, які представляють різні галузі правової науки.

У цьому контексті Г.А. Аванесова як зазначала: «У результаті профілактичного впливу все повинно зводитися до того, щоб, з одного боку, попередити вчинення адміністративних правопорушень, а з іншого – припинити адміністративно-карні дії. При цьому люди завжди залишаються основним об'єктом профілактичного впливу, оскільки саме вони є носіями суспільних відносин» [1, с. 128].

Виклад основних положень. В умовах реформування державного механізму в Україні нового змісту набуває профілактична діяльність державних та самоврядних органів, вдосконалюються та змінюються форми і структури взаємодії у сфері профілактики адміністративних проступків. Профілактика правопорушень – одне з важливих завдань органів виконавчої влади та правоохоронних органів держави. Її перевага як методу укріплення громадського порядку, попередження правопорушень на залізничному транспорті полягає, по-перше, у виявленні та усуненні в процесі профілактичної роботи причин та умов, що дозволяють, як правило, запобігти не одному конкретному, а великій кількості можливих правопорушень; по-друге, заходи індивідуальної профілактики, які мають виховний вплив на конкретних осіб, дають можливість попередити конкретні правопорушення.

Дослідження проблеми адміністративно-правового попередження правопорушень можливо здійснити лише на базі комплексного

та системного підходів, наукові та пізнавальні можливості яких за останні роки знаходять все більше застосування. Комплексність та системність запобіжного впливу на адміністративну деліктність є складним, внутрішньо взаємопов'язаним і цілісним процесом, що охоплює всі форми позитивного впливу на правопорушення, які існують. Цей процес в силу свого впливу пов'язаний із соціально-економічними та ідеологічними змінами, чутливо реагує на негативні явища у нашому житті. Система попереджувального впливу на адміністративні правопорушення постає із реальної дійсності на тій підставі, що існує якісно визначений об'єкт, на який необхідно здійснювати запобіжний вплив. Під об'єктом системного і комплексного попереджувального впливу слід розуміти сукупність різнорідних, багатосторонніх явищ, процесів, їх окремих сторін, факторів об'єктивного і суб'єктивного порядку, що обумовлюють існування адміністративної деліктності та вчинення деліктів [1, с. 238]. Важливим в цьому напрямі є визначення внутрішніх і зовнішніх деліктних факторів. Їх сутність повинна аналізуватися на основі вчення про детермінаційний комплекс адміністративної деліктності, складовою частиною якої він є.

Необхідно відзначити, що ідея попередження адміністративної деліктності пронизує всю систему адміністративно-правових та процесуальних інститутів, які є не повною мірою гнучкими, рухливими і пристосованими до потреб суспільства. Адже саме поняття «попередження» є збірним або комплексним.

Першим етапом попереджувальної діяльності, спрямованої на недопущення протиправних дій з боку конкретної особи, є профілактика. Якщо вона стає недостатньо ефективною, тоді з'являється необхідність запобігання адміністративному правопорушенню або його припиненню. Водночас, виникають ситуації, коли поняття «попередження» і «припинення», з огляду на практику їх застосування, досить часто виглядають як тотожні, хоча між ними існують деякі відмінності. Вони вказують на наявність певної системи дій порушника, якими б швидкими або миттєвими вони не були. Існує певний момент і в підготовці до вчинення протиправних дій. Тому необхідно застосовувати виховні або профілактичні заходи примусу, і лише після цього, якщо проведена профілактика не дала позитивних результатів, вся увага зосереджується на попередженні адміністративного правопорушення.

Однакове вживання термінів «попередження» і «профілактика» є нелогічним, оскільки в систему попередження адміністративної деліктності входять різноманітні види профілактичної діяльності суб'єктів

профілактики [2, с. 369], але ця діяльність дуже рідко аналізується як окрема, відносно самостійна і складна підсистема.

Боротьба з адміністративними правопорушеннями неможлива без вирішення однієї з важливих проблем – профілактики адміністративної деліктності. Практична її необхідність ґрунтується на тому, що більшість людей спочатку вчиняють адміністративні проступки, а згодом – злочини. Тому цільовим призначенням профілактики адміністративного проступку є попередження правопорушень з метою запобігання переростання проступків у кримінальні злочини [3, с. 30].

За останні роки у правовій науці з'явилися праці, в яких автори розглядають профілактику правопорушень як цілеспрямовану діяльність державних органів влади і управління та громадських організацій на виявлення, вивчення і усунення причин правопорушень. Тепер до цієї діяльності залучились і приватні структури, які самі зацікавлені у стабільності та правопорядку.

Профілактику попередження адміністративних проступків слід розглядати в широкому і вузькому розумінні з метою успішної реалізації її у різноманітних сферах життя і діяльності людей.

Широке розуміння профілактики попередження адміністративних правопорушень передбачає здійснення комплексних загальносоціальних заходів, спрямованих на скорочення проступків, нейтралізацію, локалізацію й усунення негативних факторів, що сприяють вчиненню правопорушень, підняття рівня правової культури населення. Наприклад, на залізничному транспорті одним із видів профілактичних заходів є застосування технічних норм, які безпосередньо передбачені у Правилах перепусткового режиму на підприємствах, в організаціях і установах Укрзалізниці № 0008 (межі забороненої зони огорожуються колючим дротом (стрічкою або сіткою) у 12 ниток висотою 2 м, попереджувальні знаки, охоронна сигналізація тощо).

Профілактику адміністративних правопорушень у вузькому розумінні можна розглядати як діяльність державних органів, адміністрацій підприємств, установ та організацій, їх трудових колективів, громадських організацій та окремих громадян, що спрямована на попередження окремих проступків, застереження конкретних осіб або груп людей від вчинення ними адміністративно карних протиправних дій.

Отож, на нашу думку, профілактика адміністративного проступку – це цілісний комплекс заходів соціального, економічного, спеціального та індивідуального характеру, що здійснюються органами внутрішніх справ, іншими державними органами і громадськими органі-

заціями з метою виявлення, нейтралізації та усунення причин та умов вчинення протиправних дій, попередження і припинення правопорушень суб'єктами профілактики.

Сфера профілактики правопорушень надзвичайно широка, тим більше, якщо брати до уваги реальні можливості і масштаби загально соціальної профілактики. Сьогодні профілактика правопорушень вже не може залишатись полем діяльності тільки юристів. З метою забезпечення комплексного підходу до профілактики, до її практичного виконання повинні залучатися представники різних громадських, природничих та економічних наук. Наприклад, в Управлінні Львівської залізниці у складі служби соціального розвитку створено відділ з профілактики та попередження правопорушень, у Положенні якого зазначено, що основним завданням відділу є сприяння керівництву залізниці у викорененні криміногенних елементів, сприяння правоохоронним органам у здійсненні оперативних заходів та унеможливлення умов вчинення злочинів, пропаганда у засобах масової інформації, виховання високої правосвідомості. У п. 5.2. Статуту Львівської державної залізниці також зазначено, що обов'язком відділу є здійснення роботи з профілактики правопорушень і контролю за станом правопорядку і законності [4].

Осторонь цієї проблеми не можуть залишатися ні державні органи влади, ні правоохоронні органи, ні, насамперед, органи внутрішніх справ на транспорті. Тісний зв'язок і постійна взаємодія органів внутрішніх справ на транспорті з органами управління і громадськістю – одне із важливих умов вирішення завдань, спрямованих на ліквідацію і зменшення правопорушень, безпеку пасажироперевезень, усунення різних причин, що їх породжують. На залізничному транспорті взаємодія обумовлена якістю і безпекою перевезення пасажирів, в якому ОВС на транспорті виконують оперативно-профілактичні заходи, а органи залізничного транспорту, в тому числі і громадські формування, виконують щодо безпеки перевезення контрольно-сторожову функцію.

У розкритті, розслідуванні та попередженні правопорушень на залізничному транспорті задіяні тисячі співробітників міліції, в тому числі значна їх кількість працює безпосередньо на маршрутах слідування потягів. Тому для успішного виконання поставлених завдань працівникам підрозділів транспортної міліції необхідно знати не лише способи вчинення правопорушень, їх розповсюдженість та поширеність, а й особливості перевізного процесу, залізничну термінологію, специфіку документообігу, особливості детермінації, ефективні напрямки та заходи попередження, форми і методи взаємодії з територіа-

льними ОВС і адміністраціями транспортних підприємств та інші обставини, які допоможуть оптимально вирішувати поставлені завдання.

Однак, у практичній діяльності правоохоронних органів з попередження правопорушень на залізничному транспорті та у боротьбі з ними не завжди простежується упереджувальний характер, нема належної інформаційної забезпеченості, попереджувальні заходи не завжди дієві. Співробітники ОВС на транспорті мають серйозні труднощі, а іноді припускаються значних помилок, що обумовлено, з одного боку, перерахованими факторами, а з іншого – відсутністю науково обґрунтованих прикладних кримінологічних рекомендацій. Тому в ході реформування транспортної міліції необхідно і далі наполегливо працювати у цьому напрямі.

У результаті посилення профілактичного впливу на злочинність усіма, без винятку, державними органами і громадськими організаціями можна досягти значного зниження рівня злочинності, ослаблення суспільної напруги, викликаной її впливом; зменшення корупційних проявів, очищення органів державної влади від корумпованих державних службовців, створення прозорої системи прийняття і виконання управлінських рішень; істотного підвищення рівня захисту економічних відносин від злочинних посягань, витіснення з економічної сфери кримінального елементу, скорочення обсягів «тіньової економіки»; поліпшення захисту правоохоронними органами прав, свобод і власності громадян; створення безпечних умов життя в державі; мінімізації злочинного впливу на молодь та підлітків, усунення причин і умов, що сприяють втягненню їх у протиправну діяльність; зниження рівня вживання наркотиків населенням та проникнення їх в Україну, припинення транзиту наркотичних засобів через територію держави; створення системи ресоціалізації осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі; підтримання громадського порядку та безпеки громадян на максимально високому рівні; поліпшення стану безпеки дорожнього руху, у тому числі на залізничному транспорті, на основі встановлення партнерських відносин між громадянами та працівниками ОВС; зміцнення кадрового потенціалу правоохоронних та контролюючих органів; досягнення належного рівня фінансового і матеріального забезпечення правоохоронної та профілактичної діяльності.

У минулому суттєвим, своєчасним і актуальним для організації профілактики злочинності на залізничному транспорті було прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2029 «Про затвердження Програми боротьби з правопорушеннями на

транспорті на 2004–2006 роки». У розділі «Мета і основні завдання» було виділено: «Ця Програма розроблена з метою забезпечення безпеки вантажних і пасажирських перевезень, правопорядку, попередження, виявлення та розкриття злочинів у сфері транспортних перевезень...». У цій програмі особливо були виділені очікувані результати, які при виконанні всіх положень дадуть змогу забезпечити:

- безпеку громадян та підтримання громадського порядку на транспортних магістралях, залізничних вокзалах, у морських, річкових портах та аеропортах:

- поліпшення захисту правоохоронними органами прав, свобод і власності громадян, створення безпечних умов пересування транспортними засобами територією України;

- зниження рівня злочинності на транспорті;

- недопущення ввезення на територію держави і транзиту через її територію наркотичних засобів:

- зменшення кількості випадків корупції серед працівників підприємств, установ та організацій транспорту, створення прозорої системи прийняття і виконання управлінських рішень.

Згодом у постанові Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 р. № 1767 «Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 роки» лише частково було відображено роль державних органів щодо профілактики правопорушень на транспорті, що зрештою, на нашу думку, виникає необхідність у прийнятті окремої Програми боротьби з правопорушеннями на транспорті на 2010–2012 рр., що забезпечить безпеку громадян та підтримання громадського порядку на транспортних магістралях. Тому Департаменту транспортної міліції МВС України було б доцільно напрацювати новітні форми управлінської діяльності в питаннях координації роботи управлінь МВС України на залізницях і транспорті взагалі, адміністрацій підприємств, установ та організацій, їх трудових колективів, громадських організацій та окремих громадян щодо боротьби з правопорушеннями.

Висновок. Сучасний етап розвитку України характеризується послідовним розгортанням демократизму та забезпечує зростання активності населення у вирішенні соціальних завдань держави та знаходить своє відображення у діяльності держави, спрямованої на боротьбу зі злочинами, адміністративними проступками та іншими правопорушеннями. Саме демократія дозволяє ставити питання боротьби з адміністративними проступками та злочинами на рівень соціальних за-

вданий, які вирішуються єдиними зусиллями держави, її інститутами, громадськими організаціями, колективами, та окремими громадянами. Головним напрямком у діяльності держави у боротьбі з адміністративними правопорушеннями була, є і буде профілактика адміністративних правопорушень.

1. Аванесова Г.А. Криминология и социальная профилактика / Г.А. Аванесова. – М. Академия МВД СССР, 1980. – 528 с.

2. Остапенко О.І. Адміністративна деліктологія: соціально-правовий феномен і проблеми розвитку / О.І. Остапенко. – Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при Українській академії внутрішніх справ, 1995. – 312 с.

3. Адміністративна діяльність: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / М.В. Ковалів, З.Р. Кісіль, Д.П. Калаянов та ін. – К.: Правова Єдність, 2009. – 432 с.

4. Адміністративна діяльність: навч. посібник / за заг. ред. О.І. Остапенка. – Львів: ЛІВС, 2002. – 252 с.

УДК 342.95

З.Р. Кісіль

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ПОВНОТИ ВИКОНАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Репрезентуються провідні аспекти та зауваги до концептуального поняття законодавчої діяльності як алгоритмічного, поліструктурного процесу та правових приписів-прогібіцій, що являють собою продукт такої діяльності, досліджується спектр впливу адміністративно-правових приписів у територіальному, часовому, суб'єкт-об'єктному континуумах.

Ключові слова: суспільні відносини, право, демократичне суспільство, правове регулювання, професійна деформація, норми права, праворозуміння, правозастосування.

Репрезентируются ведущие аспекты и замечания к концептуальным понятиям законодательной деятельности как алгоритмического, полиструктурного процесса и правовых предписаний-прогибаций, представляющих собой продукт такой деятельности, исследуется